

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I EN PANDEMI

LÄRARHANDLEDNING

GENOMFÖRANDE

Övningen består av tre delar. Den första är en informationsdel som handlar om hur mänskliga rättigheter påverkas av coronapandemin samt om de regler som gäller för inskränkningar av de mänskliga rättigheterna (FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna). I artikel 4 regleras under vilka förhållanden det kan vara tillåtet för en stat att begränsa delar av de medborgerliga och politiska rättigheterna.

Den andra delen består av sju olika exempel på åtgärder som genomförts eller kan tänkas genomföras för att förhindra smittspridning. Tanken är att det ska finnas en progression där åtgärderna går från relativt milda till mycket omfattande. Det är bra om åtgärderna portioneras ut en i taget, snarare än att eleverna kan se alla direkt, men där får förutsättningarna styra.

Den tredje delen innehåller några diskussionsfrågor som kan användas för mer fördjupad diskussion kring uppgiftens innehåll.

Övningen är avsedd att genomföras under ledning av läraren och på ett lektionstillfälle tillsammans med klassen. Eleverna kan också arbeta med uppgiften på egen hand om så krävs.

Eftersom pandemier förändras och utvecklas snabbt, och läget varierar mellan olika länder, är elevmaterialet generellt formulerat och läraren kan med fördel anpassa materialet och rama in uppgiften, till exempel genom att utgå från en region eller ett specifikt land.

1. Börja med att gå igenom den information som eleverna behöver för att kunna genomföra uppgiften. Utgå från den första delen i elevuppgiften. Läs igenom det tillsammans och förklara/fördjupa vid behov. Det är bra om eleverna har en förståelse för de mänskliga rättigheterna. Förtydliga gärna för eleverna att rätten till hälsa inte betyder att en har rätt att vara frisk, utan att en har rätt till bästa möjliga vård av god kvalitet under rådande omständigheter.
2. Elevernas uppgift blir sedan att i grupper eller enskilt gå igenom åtgärderna i den andra delen i tur och ordning. För varje åtgärd ska eleverna tillsammans komma fram till om de tycker att åtgärden är nödvändig, proportionerlig, icke-diskriminerande och laglig - det vill säga om den uppfyller de regler som gäller enligt Artikel 4 i FN:s konvention om de medborgerliga och politiska rättigheterna.
3. Låt eleverna redovisa sina slutsatser och motiveringar i helklass. Om några grupper tycker olika blir det ett ypperligt tillfälle för diskussion. Läraren sammanfattar och ger med fördel exempel från verkligheten. Gå sedan vidare till nästa åtgärd.
4. I slutet finns förslag på efterföljande diskussionsfrågor av mer övergripande karaktär, men som knyter an till uppgiftens innehåll. Dessa kan genomföras i mindre grupper, i helklass eller individuellt.

EXEMPEL OCH FÖRDJUPNING, COVID-19

Åtgärderna i uppgiften är generella beskrivningar av verkliga åtgärder som genomförts i olika länder, eller som diskuterats och föreslagits för att stoppa coronavirusets spridning under 2020. Här hittar du mer konkreta exempel och på var dessa åtgärder genomförts och på vilket sätt. Detta kan användas för att kontextualisera, fördjupa och nyansera diskussionen vid behov. Exempelen är från våren 2020.

Åtgärd 1: Smittspårning

I Sverige: Det nya coronaviruset [klassas](#) i Sverige som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom enligt smittskyddslagen. Det innebär också att individer blir skyldiga att medverka i smittspårning enligt [Smittskyddslagen](#).

Åtgärd 2: Reseförbud

[Sverige](#), [EU](#), och många andra [länder](#) har infört reseförbud av olika slag. Detta innebär även att redan utsatta personer som människor på flykt riskerar att inte kunna ta sig till en säker plats där man kan söka asyl. Sverige är tydlig med att säga att de personer som vill söka asyl har rätt att resa in i landet även nu.

Åtgärd 3: Folksamlingar

I [Danmark](#) begränsades folksamlingar till maximalt 10 personer. Regeringen vill nu [utöka](#) begränsningen till 2 personer. I [Tyskland](#) förbjöds sammankomster med fler än två personer.

Åtgärd 4: Skolor stängs

I [Sverige](#) gjordes det möjligt för enskilda skolor att bedriva undervisning på distans men också möjlighet att stänga. I exempelvis [Italien](#) är alla skolor helt stängda. [Här](#) kan du hitta mer information om hur skolstängningar har påverkat utbildning runt om i världen.

Åtgärd 5: Karantän

Detta har hänt i exempelvis [Italien](#) som är ett av de värst drabbade länderna. I [Tyskland](#) medför brott mot karantänen höga böter. I [flera](#) länder kan människor arresteras och riskerar fängelsestraff.

Åtgärd 6: Mobilövervakning

Exempelvis [Slovakien](#) har diskuterat detta. I [Norge](#) sker redan viss smittspårning via mobilövervakning.

Åtgärd 7: Undantagstillstånd

I [Ungern](#) antas lagar som ger regeringen möjlighet att styra med dekret på obegränsad tid för att bekämpa coronasmittan.

KOPPLINGAR TILL STYRDOKUMENT

Läroplanen för gymnasieskolan

- ”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna”

ÄMNE - SAMHÄLLSKUNSKAP

Ur ämnets syfte

- ”I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna[...].”

CENTRALT INNEHÅLL I OLIKA KURSER

Samhällskunskap 1a1 och 1b

- ”De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.”

Samhällskunskap 2

- ”Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter [...] i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.”

Internationella relationer

- ”Internationell rätt. Möjligheter och svårigheter med att säkerställa såväl staters som individers rättigheter och säkerhet. Grundläggande internationella konventioner om mänskliga fri- och rättigheter och olika aktörers möjlighet till tillämpning.”

